

EFFEKTIVISERINGSFORSLAG

Forslagets titel: Prisstigning på skolemad med 1,5 kr. pr. måltid

Kort resumé: Forslaget beskriver den økonomiske effekt af at øge prisen pr. måltid med 1,5 kr. Forslaget anviser derudover forskellige muligheder for at effektivisere på skolemaden ved at afskaffe skolemad, øge brugerbetaling yderligere eller mindske antallet af EAT-måltider

Fremstillende forvaltning: Børne- og Ungdomsforvaltningen

Berørte forvaltninger:

☐	Økonomiforvaltningen	☐	Socialforvaltningen
☐	Kultur- og Fritidsforvaltningen	☐	Teknik- og Miljøforvaltningen
☒	Børne- og Ungdomsforvaltningen	☐	Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen
☐	Sundheds- og Omsorgsforvaltningen		

1.1. Forslagets samlede økonomiske konsekvenser

1.000 kr. 2021 p/l	Styrings område	2021	2022	2023	2024	2025
Prisstigning med 1,5 kr. pr. måltid	Service	-2.700	-2.700	-2.700	-2.700	-2.700
Samlet varig ændring		-2.700	-2.700	-2.700	-2.700	-2.700

Note til alle tabeller: Alle *besparelser* er angivet med negativt (-) fortegn.

1.2. Baggrund og formål

Som det fremgår af covernotatet til dette års effektiviseringsforslag, skal BUF i budget 2021 effektivisere for knap 155 mio. kr.

For at imødekomme dette effektiviseringskrav har Børne- og Ungdomsforvaltningen undersøgt mulighederne for at effektivisere på nogle af de særlige københavnske tilbud, der er karakteriseret ved at være ikke lovpligtige tilbud, som ingen eller kun få andre kommuner tilbyder. Oprettelsen af de forskellige tilbud er et udtryk for tidligere politiske prioriteringer. Sammenlignet med øvrige kommuner udgør tilbuddene et særligt serviceniveau på forvaltningens område, og det er en politisk prioritering, om man ønsker at bevare dette serviceniveau og/eller ønsker at hæve brugerbetalingen forbundet med at anvende tilbuddene.

Samlet set har Børne- og Ungdomsforvaltningen udgifter for ca. 150 mio. kr. årligt i forbindelse med driften af de særligt københavnske tilbud. Skolemaden i København udgør et af disse tilbud.

I 2007 blev skolemaden i Københavns Kommune politisk prioriteret, og der blev afsat midler til at udvikle skolemaden, anlægsmidler til at bygge køkkener og driftsmidler til at drive madordningerne. I budget 2014 blev det genbesluttet, at der skulle være skolemad på alle skoler, hvor det var muligt. Skolemaden i København er et tilbud, som mod betaling hver dag tilbyder mad til eleverne i de fleste af kommunens skoler.

Der er i dag 15 madskoler i København med egenproduktion (heraf på 4 specialskoler) og 44 skoler med EAT-skolemadsordningen. Der er i alt 49 EAT-boder, da 5 skoler har to EAT-boder pga. flere matrikler. I EAT-ordningen produceres maden i et centralkøkken og leveres dagligt til skolernes EAT-boder, hvor maden bliver færdigtilberedt, anrettet og bragt ud til de elever, der har bestilt EAT.

På 4 almene skoler og 5 specialskoler er der i dag ingen kommunal skolemadsordning. Sankt Annæ Gymnasiums Grundskole har en privat leverandør. Der er planer om at etablere EAT på alle de øvrige almene skoler, mens der ikke er aktuelle planer om skolemad på de 5 specialskoler, enten pga. af de fysiske rammer eller elevernes særlige behov, som kan være vanskelige at tilgodese med en fælles madordning.

Madskolerne og EAT-boderne er grundlæggende bygget forskelligt op. En madskole fordrer mere plads, og der er højere etableringsudgifter. Til gengæld er driftsomkostningerne lavere pr. måltid end i EAT-ordningen, og der kan laves mad til hele skolen. En EAT-bod kan etableres billigere og kræver mindre plads på skolen, men der er behov for et centralt køkken, der producerer maden. Samtidig er driftsomkostningerne til EAT-ordningen pr. skole på niveau med madskolerne, men der er alene kapacitet til ca. 25-30 % af eleverne på skolen. Etablering af nyt EAT-køkken i Valby er bevilget og afventer prioritering af anlægsmåltal.

Skolemaden i København er samlet set et ambitiøst tilbud, som bl.a. omfatter målsætninger om madens kulinariske kvalitet, lokalt samarbejde med leverandører, høj økologiprocent på 90-100% og fokus på involvering af eleverne, samt læring om maddannelse. Skolemaden er således i overensstemmelse med den nye Mad- og Måltidsstrategi for Københavns Kommune, der blev besluttet i september 2019. Af strategien fremgår det at mad og måltider generelt prioriteres højt og med følgende særlige indsats for skolemaden: *Styrket skolemad: Flest mulige børn skal have adgang til sund skolemad. Der kan f.eks. arbejdes for at gøre flere skoler i København til madskoler.*

Madskolerne

De 15 madskoler udgør selvstændige virksomhedsøkonomier, som selv tilpasser deres drift på baggrund af indtægter og udgifter. Madskolerne modtager et årligt driftstilskud af forvaltningen på mellem 0,5 og 0,6 mio. kr. afhængig af skolens størrelse, men foretager selv råvare- og materielindkøb, fastsætter deres priser og forestår opkrævning af betaling fra forældre. I de tilfælde, hvor forældre modtager tilskud til madordningen, kompenserer forvaltningen madskolerne for dette indtægtstab. Samlet set er madskolernes økonomi kendetegnet ved, at jo flere kunder de har, jo bedre økonomi vil de ligeledes have. I budget 2020 blev der truffet beslutning om at spare på tilskuddet til madskolerne, og tilskuddet er derfor i gennemsnit sænket med 50 t. kr. pr. skole.

De 15 madskoler får i 2020 et samlet tilskud på 9,0 mio. kr. Derudover er der centrale udgifter på 1,8 mio. kr. i forvaltningen til løbende vedligehold af inventar og udstyr i køkkenerne samt udvikling og support. Skolerne opkræver brugerne mellem 18 kr. og 26 kr. pr. måltid – ca. 22 kr. i gennemsnit. Skolerne producerer ca. 5.000 måltider om dagen, og ca. 70% af eleverne bespises dagligt. De løbende driftsomkostninger pr. måltid kan beregnes til ca. 33 kr.

EAT-ordningen

I EAT-ordningen bliver maden produceret i et centralt køkken og herefter pakket og leveret til de enkelte skoleboder. Indkøb af råvarer, materialer m.m., samt opkrævning af betaling fra forældre, bliver håndteret centralt. Frem til 2020 udgør forældrebetalingen 22 kr. pr. EAT-måltid. Herudover er der et tillæg på 3 kr. for større portioner til de ældre elever, som har behov for det. I budget 2020 blev der truffet beslutning om at hæve forældrebetalingen på EAT med 2 kr. i 2020 stigende til 2,5 i 2021. Et måltid vil i 2020 koste mellem 24 og 27 kr. og fra 2021 og frem mellem 24,5 og 27,5 kr.

Efterspørgslen efter EAT-måltider kan variere fra dag til dag, da nogle retter er mere populære end andre. Det samlede salg ligger mellem 5.000 og 8.000 portioner pr. dag. På ca. halvdelen af skolerne (aktuelt 21 skoler) er der nødt til at være loft på antal mulige bestillinger, da der alene er kapacitet til 25-30% af eleverne på skolerne. Det er derfor ikke muligt at sige, hvad efterspørgslen ville være samlet set, hvis der ikke var en begrænsning på salget. Der er ca. 17.000 aktive kunder, hvilket svarer til ca. 2/3-dele af EAT-skolernes elever. Kunderne har forskellige købsmønstre, hvor nogle køber EAT enkelte dage, mens andre forsøger at bestille EAT, så ofte som muligt.

De samlede budgetterede udgifter til EAT-ordningen ekskl. tilskud til familier med lav indkomst er 66,7 mio. kr. i 2020. Madproduktionen i det centrale EAT-køkken er den største udgiftspost. I 2020 budgetteres med en udgift på 47,4 mio. kr., hvor hovedparten af midlerne går til løn og fødevarer. Det koster yderligere 17,3

mio. kr. at drive EAT-boderne på de 44 EAT-skoler. Derudover er der centrale udgifter på 2,0 mio. kr. i forvaltningen til løbende vedligehold af inventar og udstyr i boder og centralkøkken samt udvikling og support. I 2020 er der budgetteret med en produktion på 1,23 mio. EAT-måltider. De løbende driftsomkostninger pr. måltid kan dermed beregnes til ca. 54 kr.

Sammenligning med andre kommuner

Madkulturen har for nylig foretaget en undersøgelse af skolemad i kommunerne. Der er ikke så mange kommuner, hvor skolemad er prioriteret, andet end på enkelte skoler. Det er kun København, Roskilde, Gladsaxe og Frederiksberg Kommune, der har en samlet kommunal indsats for skolemad. Madordningerne i Roskilde og Gladsaxe minder om madskolerne i København, mens Frederiksberg har valgt at få et privat firma til at levere færdigproduceret mad. EAT-ordningen i København er unik, da ingen andre kommuner har en ordning, hvor maden produceres i et centralt køkken og færdigtilberedes i skoleboder.

I Roskilde Kommune er der 15 skoler, næsten alle med en kantine. Løn til kantinepersonalet er en del af den enkelte skoles tildelte TAP-midler, tildelt som en pulje. I praksis er der typisk 1 medarbejder på skoler under 500 elever, 1½ medarbejder på skoler med 500-700 elever og 2 medarbejdere på skoler med over 700 elever. Der bliver solgt mange småretter og kun få "fulde måltider". Prisen på et fuldt måltid ligger mellem 15 og 25 kr. Kommunen betaler således lønudgifter og forældrene øvrige udgifter.

I Gladsaxe Kommune er der 11 skoler, alle med kantine. Alle kantine medarbejdere er centralt ansat og lønnet, der er i alt 30 medarbejdere til de 11 kantiner. Der sælges kun "fulde måltider", pris pr. måltid er 15 kr., men stiger nu til 20 kr. Kommunen betaler således lønudgifter og forældrene øvrige udgifter.

Frederiksberg Kommune har 9 skoler. Kommunen har for nylig startet et samarbejde med det private firma "Agnes' skolemad". Kommunen finansierer et tilskud til familier med lav indkomst (inspireret af København), den samlede bevilling til dette er 2 mio. kr. Desuden er der i alt afsat 300.000 til ekstra til det tekniske personale, da det er det tekniske personale, der håndterer modtagelse og udlevering af skolemaden. Maden leveres færdigpakket, pakket enkeltvis til de børn, der er bestilt skolemad til. Prisen for et fuldt måltid er 27,6 kr. Der er et bredt sortiment med mange småretter, færdige produkter og drikkevarer, som formodentlig sælges med en større fortjeneste end de fulde retter.

Det er svært at sammenligne kvaliteten af de forskellige madordninger, da der ikke alle steder sælges fulde måltider. Ved køb af forskellige småretter er der stor sandsynlighed for, at det samlede måltid ikke lever op til anbefalingerne for sund skolemad, hvilket var en af grundene til, at man i udviklingen af skolemaden i København besluttede, at der kun sælges hele måltider. Skolemaden i Gladsaxe Kommune er delvist økologisk, mens der er meget lidt økologi i de øvrige nævnte ordninger. Det er ikke umiddelbart muligt at opgøre udgifterne pr. måltid i de forskellige kommuner, da vi ikke kender det samlede salg. Men den samlede udgift pr. madskole i København ser ud til at være på niveau med skolerne i Roskilde og Gladsaxe.

1.3. Forslagets indhold

Der er grundlæggende tre forskellige måder at mindske kommunens driftsudgifter til Skolemaden:

1. Forøge brugerbetalingen
2. Afskaffe den centrale skolemadsordning
3. Mindske antallet af producerede EAT-måltider

1. Forøge brugerbetalingen

En prisstigning på 1,5 kr. på EAT og madskolerne med en fastholdelse af de nuværende priser for familier med lav indkomst vil give en merindtægt på 2,7 mio. kr. I budget 2020 blev der truffet beslutning om at

hæve forældrebetalingen på EAT med 2 kr. i 2020 stigende til 2,5 i 2021. Et måltid vil i 2020 koste mellem 24 og 27 kr. og fra 2021 og frem 24,5 – 27,5 kr. Det er muligt at øge betalingen yderligere. Med et salg på ca. 1,23 mio. portioner årligt vil en prisstigning på 1 kr. alt andet lige give en merindtægt på 1,23 mio. kr. Hvis man helt eller delvist ønsker at fastfryse priserne for familier med lav indkomst, så vil det formindske potentialet. I tabellen herunder er vist merindtægten ved at øge betalingen for alle måltider og nettostigningen, hvis de nuværende priser på hhv. 0, 7 eller 12 kr. pr. måltid for de nuværende 20% familier med lav indkomst fastholdes.

Tabel 1. Effektiviseringspotentiale ved forøgelse af brugerbetaling på EAT

Prisstigning	Ny pris	Stigning i brugerbetaling (mio. kr.)	Fastholde nuværende priser for familier med lav indkomst (mio. kr.)	Nettoeffektivisering
1 kr.	25,5 kr.	1,2	-0,2	1,0
1,5 kr.	25,0 kr.	1,8	-0,4	1,5
2 kr.	26,5 kr.	2,5	-0,5	2,0
3 kr.	27,5 kr.	3,7	-0,7	3,0
4 kr.	28,5 kr.	4,9	-1,0	3,9
5 kr.	29,5 kr.	6,2	-1,2	4,9
6 kr.	30,5 kr.	7,4	-1,5	5,9
7 kr.	31,5 kr.	8,6	-1,7	6,9
8 kr.	32,5 kr.	9,8	-2,0	7,9
9 kr.	33,5 kr.	11,1	-2,2	8,9
10 kr.	34,5 kr.	12,3	-2,5	9,8

Når priserne stiger, vil efterspørgslen sandsynligvis falde – særligt ved markante prisstigninger. I EAT-ordningen vil det dog som udgangspunkt kun forøge effektiviseringspotentialet, da de marginale omkostninger ved at producere et måltid mad stadig vil overstige indtægten. Ved en kraftig reduktion af efterspørgslen skal der tages stilling til, om det giver mening at videreføre EAT-ordningen i sin nuværende form.

På tilsvarende vis kan potentialet ved at hæve brugerbetalingen på madskolerne beregnes. Her er salget ca. 1.000.000 måltider, som sælges til ca. 22 kr. i gennemsnit. Da madskolerne selv fastsætter priserne, kan prisstigningen implementeres ved at formindske tilskuddet til skolerne.

Tabel 2. Effektiviseringspotentiale ved forøgelse af brugerbetaling på madskoler (mio. kr.)

Prisstigning	Ny pris	Stigning i brugerbetaling (mio. kr.)	Fastholde nuværende priser for familier med lav indkomst (mio. kr.)	Nettoeffektivisering (mio. kr.)
1 kr.	23,0 kr.	1,0	-0,2	0,8
1,5 kr.	23,5 kr.	1,5	-0,3	1,2
2 kr.	24,0 kr.	2,0	-0,4	1,6
3 kr.	25,0 kr.	3,0	-0,6	2,4
4 kr.	26,0 kr.	4,0	-0,8	3,2
5 kr.	27,0 kr.	5,0	-1,0	4,0
6 kr.	28,0 kr.	6,0	-1,2	4,8
7 kr.	29,0 kr.	7,0	-1,4	5,6
8 kr.	30,0 kr.	8,0	-1,6	6,4
9 kr.	31,0 kr.	9,0	-1,8	7,2

Prisstigning	Ny pris	Stigning i brugerbetaling (mio. kr.)	Fastholde nuværende priser for familier med lav indkomst (mio. kr.)	Nettoeffektivisering (mio. kr.)
10 kr.	32,0 kr.	10,0	-2,0	8,0

Det skal bemærkes, at en prisstigning på 10 kr. i praksis svarer til en afskaffelse af tilskuddet til madskolerne. Det vil derfor have samme konsekvens som en afskaffelse af madskoler.

2. Afskaffe skolemadsordningen

En fuldstændig afskaffelse af den centrale skolemadsordning vil medføre en besparelse på ca. 55,0 mio. kr. årligt, fordelt med 40,7 mio. kr. på EAT-ordningen og 14,3 mio. kr. på at afskaffe tilskuddet til madskolerne.

Nogle af madskolerne kan måske videreføres med en højere forældrebetaling, men særligt på skoler med en høj andel af forældre med lav indkomst vil en fuld brugerbetaling på 33 kr. i gennemsnit pr. måltid formodentlig betyde, at en meget stor kundegruppe falder fra. Ved en høj forældrebetaling vil tilslutningen formodentlig også falde på de andre madskoler og økonomien vil dermed blive dårligere, da økonomien på madskolerne bliver bedre jo mere de sælger. Det vil være muligt at droppe madskolekonceptet og i stedet udnytte produktionskøkkenet til at producere retter til løssalg i et eller andet omfang (som på Sankt Annæ med privat forpagter).

EAT-skolerne har mulighed for at bruge de eksisterende EAT-boder til egne madordninger med et begrænset madudsalg. Det vil formodentlig ikke være en decideret madordning, men en klassisk 'skolebod' med småretter, snacks og drikkevarer. Men man kan forestille sig, at der vil være mulighed for at bruge rammerne til fx lejlighedsvis café for de ældste elever, evt. drevet af eleverne selv.

Implementeringen kan først ske fra skoleåret 2021/22, så der i 2021 er en besparelse på 22,9 mio. kr. stigende til 55,0 mio. kr. fra 2022 og frem ved at afskaffe både EAT-ordningen og madskolerne. Med en afskaffelse af EAT-ordningen vil der derudover ikke længere være behov for at etablere et nye EAT-køkken.

3. Mindske antal måltider i EAT

De marginale omkostninger ved at producere en ekstra portion overstiger indtægterne. Det er derfor muligt at begrænse kommunen udgifter ved at producere færre måltider. Det kan fx ske ved at sætte en øvre grænse for, hvor mange måltider, der produceres. Det koster i gennemsnit 54 kr. at producere et måltid og den gennemsnitlige brugerbetaling inkl. tilskud til forældre med lav indkomst er ca. 19 kr. Dermed kan netto spares 35 kr. pr. måltid. Af tabellen herunder fremgår, hvad der kan effektiviseres ved en reduktion på mellem 5% - 30%.

Tabel 3. Effektiviseringspotentiale ved at producere færre EAT-måltider

%-reduktion af antal måltider	Færre måltider	Effektivisering (mio. kr.)
5%	61.500	2,2
10%	123.000	4,3
15%	184.500	6,5
20%	246.000	8,6
25%	307.500	10,8
30%	369.000	12,9

Reduktionen kan fx implementeres ved at lukke EAT-boder på udvalgte skoler. Der kan opstilles nogle kriterier for valget af skoler, som fx kan være:

- Skoler, hvor skolebestyrelser evt. gerne vil undvære EAT
- Skoler med lavt salg
- Skoler med høj socioøkonomi

Alternativt kan reduktionen spredes på alle skoler, så der er færre måltider til salg på skolerne.

1.4. Økonomi

Økonomien forbundet med scenarierne om øget brugerbetaling er beskrevet i ovenstående afsnit om forøgelse af brugerbetalingen.

Tabel 4. Varige ændringer, service

	1.000 kr. 2021 p/l					
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Prisstigning med 1,5 kr. pr. måltid		-2.700	-2.700	-2.700	-2.700	-2.700
Varige ændringer totalt, service		-2.700	-2.700	-2.700	-2.700	-2.700

1.5. Effektivisering på administration

Ved en fuldstændig afskaffelse af EAT vil der være en mindre reduktion af udgifter til administration og IT.

1.6. Fordeling på udvalg

Forslaget vedrører alene Børne- og Ungdomsudvalget.

1.7. Implementering af forslaget

Hvis udvalget træffer beslutning om, at forvaltningen skal arbejde videre med afskaffelse af skolemad eller reduktion i antal skoler med EAT vil det kræve, at der træffes politiske beslutning om den nærmere implementering, herunder brug af de ledige lokaler og evt. alternative

1.8. Inddragelse af samarbejdspartnere

På nuværende tidspunkt er der ikke sket en inddragelse af skoler og brugere

1.9. Forslagets effekt

Afhængig af omfanget af effektiviseringen vil det ændre den nuværende ambitiøse københavnske skolemad, som bl.a. omfatter målsætninger om madens kulinariske kvalitet, lokalt samarbejde med leverandører, høj økologiprocent på 90-100% og fokus på involvering af eleverne, samt læring om maddannelse. Skolemaden er således i overensstemmelse med den nye Mad- og Måltidsstrategi for Københavns Kommune, der blev besluttet i september 2019. Af strategien fremgår det at mad og måltider generelt prioriteres højt og med følgende særlige indsats for skolemaden: *Styrket skolemad: Flest mulige børn skal have adgang til sund skolemad. Der kan f.eks. arbejdes for at gøre flere skoler i København til madskoler.*

1.10. Opfølgning

Udestår

	Hvordan måles succeskriteriet?	Hvem er ansvarlig for opfølgning?	Hvornår gennemføres opfølgningen?
Angiv succeskriterium 1			
Angiv succeskriterium 2			
Angiv succeskriterium 3			

1.11. Risikovurdering

Udestår

1.12. Hvem er hørt?

	Ja/Nej/Ikke relevant	Hvis ja, skriv kort konklusionen. Skal være afsluttet inden udvalgsgodkendelse.
HR-kredsen	Ikke relevant	Alle effektiviseringsforslag, som indeholder effektiviseringer på arbejdsgiverområdet, skal have været i høring i HR-kredsen inden Center for Økonomi kan lave en endelig godkendelse af effektiviseringsforslaget. Dette gælder <u>både</u> de tværgående forslag og de forvaltningsspecifikke.
IT-kredsen	Ikke relevant	Digitaliseringsprojekter skal i høring i IT-kredsen.